

Všechnu auta a motocykly před budovou Muzea historie Jugoslávie

Pozdravy z Bělehradu

V sobotu 23. dubna 2016 se v Bělehradě uskutečnil 10. ročník srazu historických vozidel a youngtimerů z devíti zemí jihovýchodní Evropy.

Balkánský svátek

K výletu do srbské metropole měl zlákal Nebojša Džordžević, jeden ze zakladatelů bělehradského Sdružení automobilových historiků a spoluorganizátor této v balkánských zemích velmi populární akce.

Už páteční příjezdy „přespolních“ účastníků, temperamentní vítání a živé večerní debaty napovídaly, že se nebudeme nudit. A prosluněné sobotní dopoledne potvrdilo, že bělehradský sraz dokáže přilákat pestrou škálu milovníků zajímavých aut a motocyklů – od historických až po youngtimery.

Do areálu Muzea historie Jugoslávie se sjelo přes 170 vozidel (včetně tří desítek motocyklů) ze Srbska, Chorvatska, Slovenska, Makedonie, Bosny a Hercegoviny, Maďarska, Bulharska, Rumunska a Řecka.

Rozsáhlý park se stal na jeden den dějištěm všutku atraktivní mnohotvárné přehlídky, zatímco v kinosále muzea probíhalo pásmo přednášek věnovaných motoristické historii. Se svou troškou do mlýna.

Jeden z nejstarších vystavených vozů, Citroën C4 Torpedo ročníku 1929

věnovanou historii automobilů Škoda Superb, včetně jejich vývozu do někdejší Jugoslávie, přišel i pisatel těchto rádek.

Podle katalogu měl být nejstarším vystaveným vozidlem americký nákladní Packard E, vojenská čtyřtunka ročníku 1918. Při bližším seznámení však poněkud zaváhala novostavba, takže jsme se věnovali autentičtější působícím strojům.

Patřil k nim nepochybňě citlivě zrestaurovaný motocykl NSU 501 T ročníku 1927, mezi automobily pak otevřené vozy Ford A (1928) a Citroën C 4 (1929). Všechny přivezli na sraz bělehradští sběratelé.

Zvláštní zmínku si zaslouží bílý sedan Sunbeam-Talbot 10 ročníku 1939 poháněný čtyřválcem 1,2 l převzatým z vozu Hillman Minx. V rámci koncernu Rootes Group měla kombinace Sunbeam-Talbot prémiové postavení a i její tehdy nejlevnější model Ten dnes patří k raritám.

Období druhé světové války připomínala řada džípů, místo mezi prominentními

Vlevo britský Sunbeam-Talbot 10 (1939), vpravo Opel Olympia (1952)

exponáty si vysloužil Ford GPW ročníku 1941. Za války se dostal do severní Afriky, přežil boje u El Alamejnu, poté putoval přes Sicílii do střední Itálie a v roce 1948 jej spolu s dalšími americkými vozy dostala darem jugoslávská armáda.

V něj aktivně sloužil do roku 1962, do civilu však šel až o deset let později. V letech 2004 a 2014 se dvakrát v Normandii zúčastnil oslav Dne D, vylodění amerických a britských jednotek na francouzské půdě.

Pro každého něco

Vojenskému veteránovi dělal společnost největší exponát této akce, městský autobus Leyland Royal Tiger anglické produkce z roku 1961 karosovaný firmou Metropolitan Cammell Weymann. Byl určen pro přepravu stovky cestujících, z nichž však jen 23 mohlo sedět.

V letech 1961 a 1962 bylo do Bělehradu dodáno celkem 160 autobusů v tomto provedení, vystavený exemplář v roce 1992 zrenovovali v dílnách bělehradských dopravních podniků a pečlivě jej opatrují dodnes.

Milovníky lehkonožných a rychlých motocyklů přitahoval nabízený dvouvalc Rumi 125 Bicarburatore z roku 1955, který ze svého muzea ve slovinském Vransku přivezl Petja Grom. Však jej také organizátoři umístili na čestné místo u vchodu do muzea.

Osobností vybočující z davu poválcených vozů byl americký šestiválec Dodge Lancer ročníku 1961, čtyřdveřový sedan s otvorem ve stropě opatřeným shrnovací textilní střechou a špičkovou výbavou s označením 770. Přijel po ose z bulharského Blagojevgradu a těšil se zasloužené pozornosti, v Evropě je bílou vránou.

Naopak masovou jugoslávskou konfekci z Kragujevace reprezentovala řada vozů Zastava 750 alias Fica, odvozených z turínské „šestistovky“. V letech 1955 až 1985 vzniklo kolem 923 tisíc těchto malých automobilů s kapalinou chlazený čtyřválcem v zádi s označením Zastava 600, 750 a 850. Nejstarším exemplářem na srazu byl model 750 ročníku 1964 z chorvatského

Vojenský Ford GPW (1941) a autobus Leyland Royal Tiger ročníku 1961

Závodní Rumi 125 Bicarburatore (1955) přivezl Petja Grom ze Slovinska

Záhřebu, ještě s původním provedením karoserie s dveřmi zavěšenými vzadu.

Dnes už téměř zapomenutý příběh připomínal kompaktní NSU-Pretis 1000 ročníku 1970 se vzduchem chlazeným řadovým čtyřválcem uloženým napříč za zadní nápravou. Firma Pretis jich v letech 1965 až 1970 v bosenském Sarajevu smontovala asi 10 tisíc, pak přešla na montáž vozů VW Brouk.

Rok narození 1970 má v dokladech zapsaný i jeden z nejkrásnějších vozů bělehradské přehlídky, roadster Jaguar E-Type druhé série vybavený šestiválcem 4,2 l. Pochlubit se s ním přijel hrdý majitel z Budapešti.

Členové rumunského klubu Retromobil pobavili své kolegy i příchozí zvědavce nerovným párem exponátů. Modrobílá Dacia 1310 z osmdesátých let v barvách a kompletní výbavě tehdejší Ceausescovy

V popředí nejstarší motocykl na srazu, německý NSU 501 T z roku 1927

milice stála vedle honosné anglické limuzíny Daimler DS 420 ročníku 1976, v níž se v letech 1977–78 dával vozit Lord Ralf W. Roc, starosta Norviche.

Dnes tuto 5,7 m dlouhou limuzínu vybavenou šestiválcem 4,2 l vlastní blahobytne vyhlížející italský podnikatel usídlený v rumunském Temesváru.

Bělehradští majitelé provétrali na srazu řadu krásných kousků, třeba Ford Thunderbird ročníku 1956, Cadillac Sedan de Ville (1957), Mercedes-Benz 190 SL (1959), roadster Triumph TR 4 A IRS

(1965), prodlouženou vládní limuzínu Mercedes-Benz 230.6 Lang (1973) a další.

Mezinárodní charakter setkání zdůraznila mimo jiné účast dvou řeckých posádek,

Zastava 750 alias Fica ročníku 1964 ještě s dveřmi zavěšenými vzadu

V Sarajevu montovaný NSU-Pretis 1000 s motorem vzadu napříč (1970)

Roadster Jaguar E-Type ročníku 1970 se šestiválcem 4,2 l přijel z Budapešti

Šestiválcový Dodge Lancer 770 z roku 1961 přijel po ose z Bulharska

Zleva: Dacia 1310 Militia, Daimler DS 420 (1976) a Zastava 750 (1964)

Československou produkci reprezentovala Jawa 90 Roadster z roku 1973

Značku Aero v muzeu reprezentuje i tenhle jednoválcový „ciličink“

Solidní Škoda 430 z roku 1929 se čtyřdveřovou otevřenou karoserií

Vzácná šestiválcová Škoda 6 R ročníku 1929 je jenom částečně renovovaná

Čtyřmístný otevřený vůz Aero 50 ročníku 1939 v bělehradském muzeu se chlubí červeným koženým čalouněním

které neváhaly přijet do Bělehradu ze vzdálené Soluně. Jejich sedany Morris Marina (1977) a Audi 100 GL (1978) sice patřily k nejmladším vozům akce, ale stejně klobouk dolů.

České stopy

Na sobotním srazu v arcádu Muzea historie Jugoslávie byl jediným reprezentantem někdejšího československého průmyslu malý motocykl Jawa 90 Roadster vyrobený v roce 1973 v Povážské Bystrici, který přivezl sběratel ze Subotice od maďarských hranic.

Na radu zasvěcených jsme se ale v neděli vypravili do centra Bělehradu, do jediného místního automobilového muzea. V nenápadné ulici, v budově, jež od roku 1929 sloužila jako první v centru metropole postavený autoservis, se skrývá sbírka pěti desítek automobilů, kterou vytvořil Bratislav Petković.

Mimořadem – bezpečnost muzea je dobře zajištěna, naproti přes ulici totiž sídlí obvodní středisko srbské policie.

Pověst nelhala, našli jsme tam čtyři automobily vyrobené v meziválečném Československu. Klasický modrý jednoválec Aero 500 ročníku 1929 má za souseda o deset let mladší dvoulitrový čtyřválec

Aero 50 se čtyřmístnou otevřenou karoserií. Kvalitně zrenovovaná „padesátka“ smetanové barvy se pyšní červeným koženým čalouněním.

Mladoboleslavskou značku zastupuje čtyřválečová Škoda 430 ročníku 1929 se čtyřdveřovou otevřenou karoserií, obdobně je karosována i šestiválcová Škoda 6 R na drátových kolech dodaná koncem června 1929 zákazníkovi do Vinkovace. Zatím byla jen částečně zrenovována a působí velmi autentickým dojmem.

Na závěr ještě malé překvapení. Součástí bělehradského srazu bylo i představení publikace „První automobil v Bělehradě“, kterou napsal jeden z členů výše citovaného sdružení historiků Vladimir Veselinović. Už pohled na její titulní stranu prozrazuje,

že prvním automobilem dovezeným na jaře 1903 do Srbska byl kopřivnický vůz NW typ B v provedení break s baldachýnovou střechou.

Ve Vídni jej za 12 tisíc korun kupil zámožný obchodník Božidar V. Radulovič, automobil dorazil do Bělehradu drahou 3. dubna 1903 a jako šoféra angažoval prvního držitele řidičského oprávnění v zemi, Sretena Kostiće. Toho ovšem musel šest týdnů zasvěcovat do tajů řidičského umění instruktor vyslaný z Vídně.

V roce 1912 se Kostić stal osobním šoférem krále Petra I., zatímco stopy kopřivnického automobilu se v téže době ztratily ve víru balkánské války.

Jan Tuček

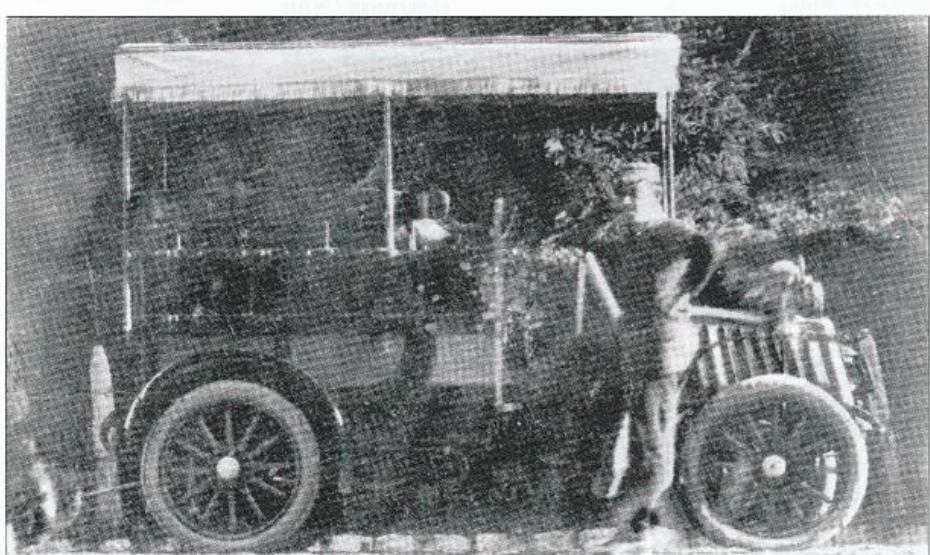
Foto: Aleksandar Zajc a autor

Владимир Веселиновић / Vladimir Veselinović

Први аутомобил у Београду

The First Motor Car in Belgrade

Publikace „První automobil v Bělehradě“ měla na dubnovém srazu premiéru

První automobil v Srbsku: NW typ B Break a jeho řidič Sreten Kostić (1903)